

Javítsuk meg a könyvtárak munkamódszereit!

Néhány héttel ezelőtt egy háromtagú magyar könyvtáros delegáció tagjaként jártam a Szovjetunióban.

Hazatértünkkor Leontyeva elvtársnő ezzel búcsúzott tőlünk:

„Adják át a magyar könyvtárosoknak meleg baráti üdvözetemet. Adják át a kulturális minisztérium munkatársainak és a szovjet könyvtárosoknak testvéri üdvözlését.» Mi megígértük, hogy átadjuk azokkal a tapasztalatokkal együtt, amelyeket a szovjet könyvtárosoktól szereztünk.

A Szovjetunióban nagyon sokan vásárolnak könyvet. Az üzemekben, a kolhozokban a dolgozók többsége a könyvtár olvasója. Most azért küzdenek a szovjet könyvtárosok, hogy ne legyen olyan dolgozó, aki nem olvasója a könyvtárnak.

Arra gondoltunk odakint, hogy mi ettől még milyen messze vagyunk. De milyen felemelő érzés arra gondolni, hogy lesz idő, amikor nálunk is a lakosság többsége olvasója lesz a könyvtáraknak. Rajtunk, könyvtárosokon múlik elsősorban, hogy ez minél előbb megvalósuljon.

A Szovjetunió lakosságának több mint 300 ezer könyvtár áll rendelkezésére, amelyekben nem kevesebb, mint 600 millió könyv van. A XIX. pártkongresszus anyagából ismeretes, hogy a könyvtárak számát még 30 százalékkal, közel 100 ezer új könyvtárral növelik.

A Szovjetunióban a lakosság túlnyomó többsége a könyvtárak olvasója. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy a szovjet könyvtárosok nevelőként foglalkoznak az olvasókkal. Jellemző a szovjet könyvtárosokra, hogy állandóan képezik magukat, kitartóan tanulmányozzák a könyvtári munka módszereit, feldolgozzák saját könyvtáruk tapasztalatait és más könyvtárak helyes kezdeményezéseit.

A könyvtárosmunka módszerbeli tanulmányozása nálunk még igen gyengén áll. Van már sok könyvtárban jó kezdeményezés, szép eredmény, de ezeket a tapasztalatokat csak most kezdik feltárni. Az *Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi-Módszertani kabinetje* csak nemrég alakult meg és csak most nyitotta meg nyilvános tanácsadó szolgálatát.

A Szovjetunióban a módszertani munka igen megbecsült és magas színvonalú. E munkát fontos tudományos tevékenységnek tekintik. A módszertani kabinetek munkatársai a könyvtárak legfejlettebb, legtapasztaltabb dolgozói. Melyek a módszertani munka legfőbb feladatai?

1. *Tanulmányozni és általánosítani az olvasók kommunista nevelésének, a könyvek propagandájának, az olvasókkal való foglalkozásnak, a még nem olvasóknak az olvasásba való bevonásának legújabb tapasztalatait.*

2. *Aktív propagandával elterjeszteni és megismertetni a jó könyvtárak és jó könyvtárosok munkamódszereit.*

Ezt a feladatot a megyei és nagyobb könyvtárakban külön módszertani osztályok látják el. Kisebb könyvtárakban maguk a könyvtárosok foglalkoznak ezzel.

Ha valaki egy szovjet módszertani kabinetbe bemegy, az első, ami szemébe tűnik: egy olvasóterem, s az olvasóteremben köröskörül tablók és könyvkiállítások. A tablókon ilyen kérdések vannak szemléltetően kidolgozva: *Hogyan kölcsönözzünk könyvet? Hogyan használjuk a katalógust? Hogyan dolgozzunk az ajánló bibliográfiákkal?* stb.

A kiállítások pedig mind mintakiállítások különböző témákról: *Sztálin-díjas könyvekről, a kommunizmus nagy építkezéseiről, a XIX. pártkongresszusról, a népi demokratikus országok fejlődéséről, a békeharc könyveiről* stb.

Egy asztalon dobozban helyezik el a kabinet »kinoseit«, az összegyűjtött és feldolgozott tapasztalatokat. Itt egyszerű irattartókban olyan értékes anyag van, mint pl. a sztálini autógyárban Gorkij könyvekből szervezett olvasókonferencia tapasztalatai. Az a könyvtáros, aki egy olvasókonferenciát akar szervezni, bemegy a kabinetbe, kivieszi az

irattartók közül azt, amelyikre szüksége van, elolvassa, jegyzeteket készít magának s ha szükséges, szóbeli tanácsot is kér a kabinet egyik munkatársától.

A módszertani kabinet munkatársai külön felhívják a könyvtáros figyelmét a témához kapcsolódó újság- és folyóiratcikkekre, kritikákra, képekre is, amelyeket a kiállításnál felhasználhat. A módszertani kabinet nemcsak várja, hanem hívja is a könyvtárosokat. Gyakran tartanak előadásokat. A könyvtárosok ezekre szívesen jönnek el, mert amit itt hallanak, az megkönnyíti, megjavítja munkájukat. A kabinet olvasótermében több album is található. Ezekben képekben és szövegben mutatják be, hogyan szervezte meg ez vagy az a könyvtár az olvasókonferenciát. Egy másik album azt tartalmazza: hogyan kell foglalkozni a gyermekolvasókkal. Egy harmadik albumban összegyűjtötték nagy emberek, nagy írók mondásait a könyvről, az olvasásról.

Honnan veszik a kabinet munkatársai tapasztalataikat? Alaposan tanulmányozzák a könyvtárakban folyó munkát. Nem néhány órára néznek be a könyvtárakba, mint ahogy nálunk ez még elég gyakori. Ha szükséges, 8—10 napot is eltöltenek egy könyvtárban, akkor nemcsak azt látják meg, ami van, hanem azt is, hogy mi miért van. Tapasztalataikat a legtöbb esetben a könyvtárosoknak — akiket ott összehívunk — át is adják. Ezek az értékezetek, amelyeket nagyon gondosan készítenek elő, a könyvtárosok nevelésének, a tapasztalatok átadásának fontos eszközei. Nálunk még gyakori az olyan eset, hogy a megyében minden alaposabb előkészítés nélkül összehívják a megye székhelyén a könyvtárosokat, tartanak számukra egy hevenyészett beszámolót s azt hiszik, hogy ezzel előrevitték az ügyet. Az ilyen értekezlet többet árt, mint használ. A könyvtárosok nem ilyen értekezletet várnak s nem ilyet érdemelnek.

A szovjet könyvtáros aktív nevelő. Nemcsak várja, hanem hívja az olvasót, eléje megy, propagálja a könyvet azoknak is, akik még nem olvasói.

Nálunk nem ritka eset, hogy a könyvtáros begubózik a könyvtárba s várja, amíg jön az olvasó; ha jön, jó, ha nem jön, »neki baj« — gondolja az ilyen könyvtáros. Az ilyen álláspont káros. Csak lusta és eltompult emberek gondolkoznak így. Ha nem olvasnak a munkások, vagy kevesen olvasnak, az elsősorban az országnak baj. Ebből kell kiindulni. Már Széchenyi felismerte, hogy a »kímült emberfők sokasága teszi a nemzet erejét« — s ha ez Széchenyi korában így volt, ma tízszeresen áll, amikor a dolgozó nép az ország felelős gazdája. Az a nép, amely a vezetéshez szükséges műveltséget nem sajátíthatta el a multban, amely csak most jutott a kultúrához. Ezért kell propagálni minél szélesebb körben a tudományt, a technikát, a műveltséget hordozó könyveket.

A szovjet könyvtáros nemcsak kiszolgálja az olvasókat, hanem neveli is őket. A moszkvai Központi Ifjúsági Könyvtárban Trudnyeva elvtársnő elmondotta nekünk, hogy egy iparostanuló olvasója az első alkalommal csak »izgalmas« könyvet kért. Adott neki egy érdekes könyvet, majd megkérdezte róla a véleményét. Következő alkalommal is elbeszélgetett vele. Kiderült, hogy a fiú, bár nagyon szereti szakmáját, szakmai könyveket nem olvas. Trudnyeva elvtársnő egyszer összeválogatott néhány olyan könyvet, melyekről úgy gondolta, hogy olvasóját érdeklik. A fiú rendkívül boldog volt, s rövidesen kiolvasta a szakmai könyveket, majd a könyvtáros ajánlására politikai és szépirodalmi műveket is olvasott.

A szovjet könyvtáros elsősorban olyan könyvet ajánl, amelyre az olvasónak szüksége van, hogy sokoldalúan műveltté, ideológiailag fejletté legyen. Vannak már nálunk is példák erre: a kaposvári Megyei Könyvtárban, egyes budapesti fiókkönyvtárakban és néhány üzemi könyvtárban is az olvasók ösztönös olvasási igényét a könyvtáros helyes mederbe tereli és aktív nevelőként lép fel. A szovjet könyvtárosok módszerei között fontos szerepe van az ú. n. olvasási tervnek. Ezek az anyagok egy-egy témából tudományos módszerekkel összeválogatott 10—20 könyvet tartalmaznak. Ez a terv elősegíti, hogy a téma iránt érdeklődő olvasó a kérdést alaposan, összefüggéseiben tanulmányozza.

Hasonló ajánló jegyzékek már nálunk is napvilágot láttak, mint pl.: »Könyvek a béke-harc szolgálatában« — »Mit olvasson a vájár« — »Mit olvasson a marós« — »Mit olvasson az esztergályos« — »Mit olvasson a kőműves«. — Ezeket az anyagokat a nagy könyvtárak tudományos munkatársai fáradtságos munkával állították össze. Ugyanakkor ezek az anyagok legtöbb helyen porosodnak. Ha nem gondoskodunk arról, hogy a könyvtárosok és olvasók ezeket az ajánlójegyzékeket megismerjék és felhasználják — semmit sem végeztünk.

A szovjet könyvtárosok tapasztalatairól, módszereiről a jövőben egyre több anyag jelenik majd meg nyomtatásban. Nagyon fontos ezeknek tanulmányozása és a szovjet tapasztalatok alkotó alkalmazása. De emellett nagy jelentősége van a saját, már meglévő tapasztalataink tanulmányozásának és általánosításának is. Módszertani munkánkat a szovjet könyvtárosok tapasztalatainak felhasználásával meg tudjuk javítani. Munkánk módszerének megjavítása biztosítja egész könyvtárügyünk fellendülését.

BARABASI REZSŐ